

**XX међународни научни скуп „Правнички дани –
Проф. др Славко Царић“
„ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ РАЗВОЈА ПРАВНЕ МИСЛИ“**

**20th International Scientific Conference „Legal days –
Prof. Slavko Carić, PhD”
“TWO DECADES OF THE DEVELOPMENT
OF LEGAL THOUGHT”**

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
University Business Academy Novi Sad
Faculty of Law in Novi Sad

Нови Сад, 06. и 07. октобар 2023.

Зборник радова са XX међународног научног скупа
„Правнички дани – Проф. др Славко Царић“
„ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ РАЗВОЈА ПРАВНЕ МИСЛИ“
06. - 07. октобар 2023. године у Новом Саду,
у организацији Универзитета Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду

Издавач:

Универзитет Привредна академија у Новом Саду
Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду
Гери Кароља бр. 1, телефон: 021/ 400 - 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Рецензенти:

Др Милан Почуча редовни професор	Др Јоко Драгојловић, ванредни професор
Др Владимир Козар, редовни професор	Др Сања Шкорић, ванредни професор
Др Милош Марковић, редовни професор	Др Маријана Младенов, ванредни професор
Др Јелена Матијашевић, редовни професор	Др Марко Станковић, ванредни професор
Др Предраг Мирковић ванредни професор	Др Данијела Деспотовић, ванредни професор
Др Дарко Голић, ванредни професор	Др Ненад Бингулац, ванредни професор

За издавача:

Др Милан Почуча, редовни професор

Уредник:

Др Милан Почуча, редовни професор

Штампа:

Граф 021, Нови Сад

Тираж: 100

ISBN

978-86-86121-58-5

Научни одбор:

ПРОФ. ДР МИЛАН ПОЧУЧА - председник Научног одбора
Декан Правног факултета за привреду и правосуђе, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРКО ЦАРИЋ

Декан Факултета за економију и инжењерски менаџмент, Универзитет
Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ЦАРИЋ

Председник Савета Универзитета Привредна академија у Новом Саду |
Република Србија

ПРОФ. ДР МИРКО КУЛИЋ

Професор емеритус на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА ДУКИЋ МИЈАТОВИЋ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ПРЕДРАГ МИРКОВИЋ

Председник Савета Правног факултета за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР МАРИЈАНА МЛАДЕНОВ

Продекан за међународну сарадњу на Правном факултету
за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у

Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЗОРАН ПАВЛОВИЋ

Шеф Кривичноправне катедре на Правном факултету
за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија

у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ДАРКО ГОЛИЋ

Шеф Теоријске и јавноправне катедре на
Правном факултету за привреду и правосуђе,

Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЖЕЉКО БЈЕЛАЈАЦ

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА МАТИЈАШЕВИЋ

Продекан за науку на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР КОЗАР

Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР САЊА ШКОРИЋ
Продекан за наставу на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ЈОКО ДРАГОЈЛОВИЋ
Ванредни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЦАТИЕВ
Шеф катедре Кривичноправних наука Руске академије
за адвокатуру и нотаријат | Руска Федерација

ПРОФ. ДР БРАНКО ВУЧКОВИЋ
Председник Удружења за кривично право и криминалну
политику Црне Горе | Република Црна Гора

ПРОФ. ДР ВЕСНА ВУЧКОВИЋ
Судија Врховног суда Црне Горе | Република Црна Гора

PROF. DR DR. WOLFGANG ROHRBACH
Akademik Evropske akademije nauka u Salzburgu | Austrija

PROF. DR. AMER FAKHOURY
Dean College of Law American University in
the Emirates | Ujedinjeni Arapski Emirati

ДОЦ. ДР БРАНИСЛАВ ДУДИЋ
Доцент на Факултету за менаџмент,
Универзитет Коменски Братислава | Република Словачка

ПРОФ. ДР ЗОРАН ФИЛИПОВСКИ
Проректор за међународну сарадњу, Интернационални „Vision”
Универзитет | Северна Македонија

PROF. DR KONSTANTINOS KOUROUPIS
University Frederik | Kipar

PROF. DR MARTON SULYOK
Fakultet za pravo i političke nauke, Univerzitet u Segedinu | Mađarska

DOC. DR. SC. SANJA GONGETA, PROF. STRUČ. STUD.
Prodekanica za stručni naučnoistraživački rad i međunarodnu saradnju
Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru | Republika Hrvatska

PROF. DR CRISTINA ELENA POPA TACHE
Fakultet za psihologiju, bihevioralne i pravne nauke,
Univerzitet “Andrei Sagun”, Akademija za ekonomske
studije u Bukureštu | Rumunija

KRISTINA RZGOEVA
Prorektor na Državnoj pomorskoj akademiji Batumi,
Ministarstvo za ekonomiju i održivi razvoj Gruzije | Gruzija

PROF. DR CHIPASHA MULENGA
Pravni fakultet, Univerzitet Lusaka | Zambija

PROF. DR VALENTINA RANALDI
Pravni fakultet, Univerzitet "Niccolò Cusano" | Italija
ПРОФ. ДР НЕБОЈША ШАРКИЋ
Декан Правног факултета, Универзитета Унион
у Београду | Република Србија
ДР МИШО ЂУРКОВИЋ
Научни саветник, Директор Института за Европске
студије у Београду | Република Србија
ПРОФ. ДР ВЛАДИМИР ЧОЛОВИЋ
Директор Института за упоредно право у Београду | Република Србија
ПРОФ. ДР МИЛОШ МАРКОВИЋ
Редовни професор на Правном факултету за привреду и правосуђе,
Универзитет Привредна академија у Новом Саду | Република Србија

Организациони одбор:

ПРОФ. ДР ЈОКО ДРАГОЈЛОВИЋ -
ПРЕДСЕДНИК ОРГАНИЗАЦИОНОГ ОДБОРА
ПРОФ. ДР ИВАН ЈОКСИЋ
ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА СТОЈШИЋ ДАБЕТИЋ
ПРОФ. ДР НЕНАД БИНГУЛАЦ
ПРОФ. ДР НЕНАД СТЕФАНОВИЋ
ПРОФ. ДР МАРКО СТАНКОВИЋ
ПРОФ. ДР ДАЛИБОР КРСТИНИЋ
ДОЦ. ДР МАЈА ПЕТРОВИЋ
ДР ИСИДОРА МИЛОШЕВИЋ
МСР. АЊА КОПРИВИЦА
МСР. МАРА ДЕСПОТОВ
МСР. ТАМАРА КРСТИЋ

Секретар:

МСР АЊА КОПРИВИЦА, асистент

Dr Jelena Matijašević, redovni profesor
Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu,
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu
e-mail: jelena@pravni-fakultet.info

Msr Marija Malinović, advokat i doktorand
Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu,
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu
e-mail: marijamalinovicb@gmail.com

TRGOVINA UTICAJEM KAO OBLIK PRIVREDNOG KRIMINALITETA

Apstrakt:

Trgovina uticajem je krivično delo koje se svrstava u grupu krivičnih dela protiv službene dužnosti i uređeno je članom 366 Krivičnog zakonika. Trgovina uticajem kao krivično delo u naše krivično zakonodavstvo uvedeno je 2009. godine, kada je zamenilo dotad važeće krivično delo protivzakonito posredovanje. Trgovina uticajem spada u grupu tzv. opštih krivičnih dela protiv službene dužnosti, jer se, za razliku od posebnih krivičnih dela protiv službene dužnosti može izvršiti u vršenju bilo koje službe. Trgovina uticajem je značajan i u praksi prepoznatljiv oblik privrednog kriminaliteta, koji u našoj državi karakterišu složena krivična dela, posebno u oblastima finansija, računovodstva, bankarstva, spoljne trgovine, kao i u procesu privatizacije. Imajući u vidu rečeno, u radu će biti reči o karakteristikama i pojmu privrednog kriminaliteta, službenih krivičnih dela, oblicima ispoljavanja i karakteristikama krivičnog dela trgovina uticajem i njegovom zastupljenošću u praksi postupajućih pravosudnih organa.

Ključne reči: *trgovina uticajem, krivično delo, privredni kriminalitet, službena krivična dela, sudska praksa*

UVOD

Trgovina uticajem spada u grupu tzv. opštih krivičnih dela protiv službene dužnosti, jer se, za razliku od posebnih krivičnih dela protiv službene dužnosti može izvršiti u vršenju bilo koje službe. Trgovina uticajem je značajan i u praksi prepoznatljiv oblik privrednog kriminaliteta, koji u našoj državi karakterišu složena krivična dela, posebno u oblastima finansija, računovodstva, bankarstva, spoljne trgovine, kao i u procesu privatizacije.

Trgovina uticajem je krivično delo koje se svrstava u grupu krivičnih dela protiv službene dužnosti i uređeno je članom 366 Krivičnog zakonika¹. Trgovina uticajem kao krivično delo u naše krivično zakonodavstvo uvedeno je 2009. godine, kada je zamenilo krivično delo protivzakonito posredovanje koje je do tada važilo.

Prema vladajućim stavovima, “zapadnobalkanski region prolazi kroz ozbiljne turbulentne faze stagniranja ili nazadovanja u ekonomiji, bezbednosti, demokratizaciji i evropskim integracijama, što se značajno, posredno ili neposredno odražava i na fenomenološku stranu kriminaliteta, uopšte, a naročito pojedinih savremenih pojavnih oblika, ali i na intenzitet dejstva kriminalnih radnji, proizvedene posledice, viktimološki aspekt u svim segmentima, itd.”²

Imajući u vidu da privredni kriminalitet, kao društveno-ekonomski fenomen osoben po dinamičnosti, tzv. tamnoj brojci, te prilagodljivosti, čine svi oblici kriminalnih aktivnosti koji deluju protiv ekonomskog sistema privrede jedne države, privredni kriminalitet obuhvata pretežno krivična dela protiv privrede i krivična dela protiv službene dužnosti.

Krivična dela protiv službene dužnosti “predstavljaju razne vrste zloupotreba službenog položaja i javnih ovlašćenja u vršenju službene dužnosti ili u vezi sa njom od strane službenih lica kao nosilaca tih ovlašćenja. Svako prekoračenje i zloupotrebu ovih ovlašćenja, država proglašava opasnim i protivpravnim ponašanjem i u zakonu propisanom sankcijom kažnjava njihove učinioce”³.

Najčešće se ovde radi o “postupanjima službenih lica u vršenju službene dužnosti, ne u interesu i za potrebe službe koju vrše, već u nekom drugom interesu – u nameri da na ovaj način pribave sebi ili drugom fizičkom ili pravnom licu kakvu korist, odnosno da drugome nanesu kakvu štetu ili da teže povrede prava drugih”⁴.

Imajući u vidu rečeno, u radu će, u nastavku, biti reči o karakteristikama i pojmu privrednog kriminaliteta, službenih krivičnih dela, oblicima ispoljavanja i karakteristikama krivičnog dela trgovina uticajem i njegovom zastupljenošću u praksi postupajućih pravosudnih organa.

---

1 Krivični zakonik („Sl. glasnik RS”, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019).

2 Carić, M., Matijašević Obradović, J. (2017). *Privredni kriminalitet*. Novi Sad: Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, str. 20.

3 Golubović, B. (2017). Službena krivična dela - kritički osvrt na mehanizam krivičnopravne zaštite od korupcije. *Pravo – teorija i praksa*, 34 (4-6), 29-41, str. 30.

4 Jovašević, D. (2011). *Leksikon krivičnog prava*, Beograd: Službeni glasnik, str. 462.

POJAM I KARAKTERISTIKE PRIVREDNOG KRIMINALITETA

Kriminalitet je složena društvena pojava “determinisana brojnim činocima vezanim za subject, izvršioca, krivično delo i socijalnu sredinu”.⁵ U načelu, svaki oblik ljudskog delovanja je manje ili više “izložen štetnim uticajima i tamo gde ima ljudi i njihovih aktivnosti mogu da se jave manje ili više rizične posledice po okruženje. Privreda kao oblik ljudske delatnosti nije zaštićena od kriminaliteta i vrlo često je mesto različitih krivičnih dela i prekršaja”.⁶

Privredni kriminalitet karakteriše izuzetna promenljivost oblika ispoljavanja, “što je i sasvim logično, zbog njegove uslovljenosti novonastalim društveno-ekonomskim i političkim odnosima u kojima se neminovno stvaraju uslovi za promene i pojavu novih pojava oblika”.⁷

Jednu od prvih definicija privrednog kriminaliteta dao je Edvin Saderlend, prema čijem mišljenju privredni kriminalitet može da se opredeli “kao kriminal koji se javlja u oblasti privrednog poslovanja, čije su forme ispoljavanja najčešće u mahinacijama u vezi sa kupoprodajom raznih akcija, lažnim reklamiranjem robe, lažnim iskazivanjem finansijskog stanja i poslovanja pojedinih korporacija, podmićivanjem poslovnih partnera, neposrednim ili posrednim podmićivanjem državnih činovnika, a u cilju osiguranja povoljnih poslovnih aranžmana, proneverama, nenamenskim trošenjem sredstava, poreskim utajama, i dr”.⁸ Saderlend je pri tome privredni kriminalitet odredio kao “kriminalitet belog okovratnika” (*white collar crime*).

Namera autora koji su dali prva određenja privrednog kriminaliteta bila je da ukažu na to da je ova oblast zapravo oblast kriminalnog delovanja privilegovanog sloja stanovništva i da se prema brojnim karakteristikama razlikuje od ostalih krivičnih dela. Međutim, “prvobitna definicija kriminaliteta „belog okovratnika“ kao kriminaliteta koji čine lica višeg društvenog statusa u obavljanju svoje profesije, danas se značajno modifikovala i ističe sledeće: korišćenjem novih informaciono-komunikacionih tehnologija, pripadnici nižih slojeva društva stekli su odlične mogućnosti da se uključe u ovu vrstu kriminaliteta, te se privredni kriminalitet u savremenim uslovima života i rada ne može odrediti kao kriminalitet privilegovanog sloja stanovništva. Ovakvo određenje ukazuje na izuzetno značajne bezbednosne implikacije savremenih formi privrednog kriminaliteta, ističući u prvi plan konstataciju da privredni kriminalitet u svom primarnom određenju više nije „ekskluzivitet“ određenog kruga ljudi, već postepeno postaje masovna pojava sa ekspanzivnim globalnim tendencijama”.⁹

5 Carić, M., Matijašević Obradović, J. (2017), op. cit., str. 23.

6 Đekić, M. (2016). Privredni kriminal i načini sprovođenja finansijske bezbednosti, *Tehnika – kvalitet IMS, standardizacija i metrologija*, 16 (5), 782- 786, str. 783

7 Cvetković, D., Mićović, M., Tomić, M. (2016). Criminal Offences Against Economy In Serbia In Period 2006 – 2010. U: Dani Arčibalda Rajsja, Tom I , Beograd: Kriminalističko-policijska akademija, 493–502, str. 494.

8 Sutherland, E. H. (1940). White-Collar Criminality, *American Sociological Review*, 5 (1), pp. 1-12.

9 Carić, M., Matijašević Obradović, J. (2017), op. cit., str. 29.

Savremena definicija koju je dao Banović, privredni kriminalitet određuje kao “skup svih deliktних ponašanja (činjenja ili nečinjenja) koja nastaju u ekonomskim odnosima i u vezi sa tim odnosima, od strane pravnih kao i fizičkih lica, koja, kao subjekti tih odnosa, raspolažu odgovarajućim ovlašćenjima prema imovini na kojoj se ti odnosi zasnivaju, a kojim se deliktним ponašanjima neposredno nanosi šteta toj imovini i povređuju ili ugrožavaju privredni odnosi”.¹⁰ Analizom sadržaja ove definicije može se zaključiti da “ovaj autor u pojam privrednog kriminaliteta svrstava i privredne prestupe i prekršaje, dok u subjekte odgovornosti ubraja i pravna lica”.¹¹

POJAM I KARAKTERISTIKE SLUŽBENIH KRIVIČNIH DELA

Posledice svih pojedinačnih krivičnih dela iz sfere privrednog kriminaliteta mogu veoma snažno uticati na određene aspekte privrednih odnosa. Svako krivično delo ima svoj specifični objekt radnje, dok je pasivni subjekt u slučaju vršenja bilo kog od pomenutih krivičnih dela zapravo država – Republika Srbija i svi njeni građani. Tipična krivična dela privrednog kriminaliteta koja spadaju u grupu krivičnih dela protiv službene dužnosti: zloupotreba službenog položaja, pronevera, posluga, trgovina uticajem, primanje i davanje mita, odavanje službene tajne, falsifikovanje službene isprave, itd.

Krivična dela protiv službene dužnosti predstavljaju “različite oblike i vrste zloupotrebe službenog položaja i javnih ovlašćenja u vršenju službene dužnosti koje su upravo učinjene od strane službenih lica kao nosilaca tih ovlašćenja”.¹²

Službena krivična dela dakle čine službena ili odgovorna lica kao nosioci tih ovlašćenja “kojima se nanose teže povrede ili teže ugrožavanje službe”.¹³ Objekt zaštite kod ovih krivičnih dela je “službena dužnost državnih i drugih organa koji vrše javna ovlašćenja”.¹⁴

Država kao organizovana društvena organizacija “u svom aparatu ima više organa koji čine pojedine službe sa javnim ovlašćenjima. Državni aparat ima težnju da stalno jača, što vremenom dovodi do povećanja broja službi i lica koja rade u njima. Na taj način, država se postepeno pretvara u samostalnu snagu koja istina izvire iz društva što ima za posledicu da pojedine službe i organi vrše

10 Banović, B. (2002). *Obezbeđenje dokaza u kriminalističkoj obradi krivičnih dela privrednog kriminaliteta*, Beograd-Zemun: Viša škola unutrašnjih poslova, str. 28.

11 Bošković, M. (2009). *Privredni kriminalitet*, Banja Luka: Fakultet za bezbednost i zaštitu, str. 17.

12 Đurić, Ž., Jovašević, D., Rakić, M. (2007). *Korupcija izazov demokratiji*, Beograd: Institut za političke studije, str. 99.

13 Đurđić, V., Jovašević, D. (2010). *Krivično pravo - posebni deo*, Beograd: Nomos, str. 243.

14 Golubović, B. (2017), op. cit., str. 31.

javna ovlašćenja, ne samo u interesu cele države (i celog društva), nego i u svom spovstvenom interesu”.¹⁵

Kod ovih krivičnih dela “radnja izvršenja se preduzima u vršenju službene dužnosti ili u vezi sa njom. Imajući u vidu vrstu službene dužnosti koja se krši i narušava vršenjem ovih krivičnih dela, službena krivična dela se mogu podeliti na dve grupe. To su: 1) opšta službena krivična dela i 2) posebna službena krivična dela. Opšta službena krivična dela se mogu izvršiti u svakoj službenoh dužnosti od strane nosioca službenih ovlašćenja. Posebna krivična dela se mogu izvršiti samo u određenim vrstama i oblicima službene dužnosti (npr. krivično delo kršenje zakona od strane sudije, javnog tužioca i njegovog zamenika iz čl. 360. KZ. RS)”¹⁶

U pravnoj teoriji možemo naći još “jednu podelu krivičnih dela protiv službene dužnosti. To su: 1) prava službena krivična dela i 2) nepravna službena krivična dela. Prava službena krivična dela su ona dela koja može izvršiti samo službeno lice u vršenju službene dužnosti ili u vezi sa njom. Nepravna službena krivična dela su ona koja se mogu izvršiti i u službi i van nje”¹⁷

Ovim krivičnim delima se povređuje službena dužnost u smislu “njenog pravilnog, celishodnog, blagovremenog, efikasnog i zakonitog funkcionisanja. Nisu međutim, sve ovakve povrede krivična dela, već samo teže povrede, dok brojne lakše povrede službene dužnosti predstavljaju disciplinske prestupe. O tome kada će postojati krivično delo, a kada disciplinski prestup postoje dva shvatanja. Tako se: 1) prema kvantitativnom razlikovanju, krivična dela smatraju kao teže vrste delikata, a disciplinski prestupi slabije, manje povrede službene dužnosti. Razlika između njih nije u elementima samih delikata, već u intenzitetu i obimu prouzrokovane posledice i 2) prema kvalitativnom shvatanju razlika između krivičnih dela i disciplinskih prestupa se nalazi u njihovoj prirodi, odnosno u karakteru i značaju ovih dela. To su dve kategorije delikata razlikuju se po sadržini svoga bića”¹⁸

Objekt zaštite kod krivičnih dela protiv službene dužnosti “jeste službena dužnost državnih i drugih organa koji vrše javna ovlašćenja”¹⁹ Dakle, “pošto se povreda službene dužnosti kod ovih krivičnih dela javlja kao primarna ili prevalentna duštvena vrednost zbog koje zakonodavac i pruža krivičnopravnu zaštitu, ovakva krivična dela se sistematizuju u posebnu grupu dela upravo prema ovom zaštitnom objektu”²⁰

---

15 Kregar, J. (2004). Korporacijski kriminal i nove mjere suzbijanja korupcije. *Revizija*, (3), 5-18, str. 6.

16 Golubović, B. (2017), op. cit., str. 31.

17 Ibid.

18 Jovašević, D., Hašimbegović, T. (2001). Zloupotreba službenog položaja, Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, str. 57.

19 Jovanović, LJ., Jovašević, D. (1995). *Krivično pravo. Posebni deo*. Beograd: Policijska akademija, str. 415.

20 Čejović, B., Miladinović, V. (1995). *Krivično pravo, Posebni deo*. Niš: Studentski kulturni centar, str. 403-404.

Službena krivična dela su specifična, između ostalog, i zbog svojstva samog izvršioca, odnosno lica koje po zakonskom određenju može biti izvršilac ovih krivičnih dela.

Krivična dela protiv službene dužnosti su upravljena na "povredu ili ugrožavanje službene dužnosti ili službenog ili javnog ovlašćenja. Ona se preduzimaju od strane specifičnih izvršilaca, odnosno lica sa određenim ličnim svojstvom, a to je svojstvo domaćeg ili stranog službenog lica ili svojstvo odgovornog lica. Ova lica preduzimaju svoju radnju izvršenja upravo prilikom samog vršenja službene dužnosti, obavljanja različitih ovlašćenja, odnosno preduzimanja službenih radnji u vršenju ili povodom vršenja službe. To je sledeća zajednička karakteristika službenih krivičnih dela".²¹

Dakle, ova se "krivična dela vrše u službi ili u vezi sa vršenjem službene dužnosti".²² U ovom drugom slučaju, "kao njihov izvršilac se ne mora uvek javiti samo službeno lice (kao što je slučaj sa krivičnim delom davanja mita pri kome se kao izvršilac javlja svako lice koje daje poklon ili kakvu drugu vrednost - mito nekom službenom licu da u službi izvrši zakonitu ili nezakonitu radnju). Isto tako, i odavanje službene tajne kao službeno krivično delo može da izvrši lice koje više nema svojstvo službenog lica, ali je tajnu koju je sada neovlašćeno saopštilo nepozvanom licu saznalo u vršenju službene dužnosti ili u vezi sa tom službom".²³

U članu 112, tačkama 3, 4 i 5 Krivičnog zakonika²⁴, opredeljeni su pojmovi službenog lica, stranog službenog lica i odgovornog lica u pravnom licu. Prema zakonskom određenju, "službenim licem smatra se: 1) lice koje u državnom organu vrši službene dužnosti; 2) izabrano, imenovano ili postavljeno lice u državnom organu, organu lokalne samouprave ili lice koje stalno ili povremeno vrši službene dužnosti ili službene funkcije u tim organima; 3) javni beležnik, javni izvršitelj i arbitar, kao i lice u ustanovi, preduzeću ili drugom subjektu, kojem je povereno vršenje javnih ovlašćenja, koje odlučuje o pravima, obavezama ili interesima fizičkih ili pravnih lica ili o javnom interesu; 4) službenim licem smatra se i lice kojem je faktički povereno vršenje pojedinih službenih dužnosti ili poslova; 5) vojno lice". Stranim službenim licem smatra se "lice koje je član, funkcioner ili službenik zakonodavnog ili izvršnog organa strane države, lice koje je sudija, porotnik, član, funkcioner ili službenik suda strane države ili međunarodnog suda, lice koje je član, funkcioner ili službenik međunarodne organizacije i njenih organa, kao i lice koje je arbitar u stranoj ili međunarodnoj arbitraži". Odgovornim licem u pravnom licu smatra se lice "koje na osnovu zakona, propisa ili ovlašćenja vrši određene poslove upravljanja, nadzora ili druge poslove iz delatnosti pravnog lica, kao i lice kome je

21 Simović, M., Jovašević, D., Simović, V. (2019). Zloupotreba službenog položaja i ovlašćenja u pravu Republike Srpske, *Godišnjak Fakulteta pravnih nauka*, 9 (9), 112-126, str. 118.

22 Lazarević, LJ. (1993). *Krivično pravo. Posebni deo*. Beograd: Savremena administracija, str. 299.

23 Simović, M., Jovašević, D., Simović, V. (2019), op. cit., str. 118.

24 Krivični zakonik, op. cit., čl. 112.

faktički povereno obavljanje tih poslova. Odgovornim licem smatra se i službeno lice kad su u pitanju krivična dela kod kojih je kao izvršilac označeno odgovorno lice, a u ovom zakoniku nisu predviđena u glavi o krivičnim delima protiv službene dužnosti, odnosno kao krivična dela službenog lica”.

OBLICI ISPOLJAVANJA I KARAKTERISTIKE KRIVIČNOG DELA TRGOVINA UTICAJEM

Krivično delo trgovina uticajem u naše krivično zakonodavstvo “uvedeno je u septembru 2009. godine, kada je zamenilo dotad važeće krivično delo protivzakonito posredovanje. Odmah na početku treba istaći da je kod uvođenja krivičnog dela trgovina uticajem bila приметna intencija zakonodavca da se u odnosu na krivično delo protivzakonito posredovanje, u svim stavovima proširi kako krug radnji izvršenja tako i krug potencijalnih izvršilaca. Praksa je pokazala da se kod krivičnog dela trgovina uticajem najviše grešaka javlja u situaciji kada se teži oblik krivičnog dela trgovine uticajem iz stave 3 (člana 366) neosnovano zamenjuje sa krivičnim delom zloupotreba službenog položaja iz člana 359 stav 1 Krivičnog zakonika”.²⁵

Članom 366 Krivičnog zakonika inkriminisano je krivično delo Trgovina uticajem, na sledeći način: “ko zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist za sebe ili drugog, neposredno ili preko trećeg lica, da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja, posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina”. Zatim, “ko drugom neposredno ili preko trećeg lica obeća, ponudi ili da poklon ili kakvu drugu korist da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, kazniće se zatvorom do tri godine”. Zatim, “ko koristeći svoj službeni ili društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljeni uticaj posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti, kazniće se zatvorom od jedne do osam godina”. Takođe, “ko drugom neposredno ili preko trećeg lica obeća, ponudi ili da poklon ili kakvu drugu korist da koristeći svoj službeni ili društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljen uticaj posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina”. Odredbe ovog člana predviđaju i to da “ako je za posredovanje zahtevan ili primljen poklon ili kakva druga korist, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina”, kao i to da će se “strano službeno lice koje učini oblike ovog krivičnog dela propisane u prva četiri stava, kazniti kaznom propisanom za to delo”. Konačno, poslednji stav člana 366 upućuje na to da će se “poklon i imovinska korist oduzeti”.

Prema zakonskom određenju, krivično delo ima dva osnovna oblika. Stavom 1 predviđeno je da učinilac sa umišljajem čini neku od dve alternativno predviđene

---

25 Sindelić, Ž. (2013). Krivično delo trgovina uticajem u praksi. *Tužilačka reč*, (25), 46-51, str. 46.

radnje izvršenja: 1.) zahteva poklon ili kakvu drugu korist za sebe ili drugog, neposredno ili preko trećeg lica, da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja, posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, ili 2.) prima poklon ili kakvu drugu korist za sebe ili drugog, neposredno ili preko trećeg lica, da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja, posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja. Izvršilac krivičnog dela može biti službeno ili drugo lice koje ima određeni društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljeni uticaj. Osnovni uslov postojanja ovog krivičnog dela jeste korišćenje službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja od strane učinioca dela. Delo je svršeno samim zahtevanjem ili primanjem poklona ili kakve druge koristi (uz ispunjenje prethodno pomenutog uslova), bez obzira da li je do posredovanja (da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja) zaista došlo. Kazna koju je zakonodavac propisao za ovaj osnovni oblik dela je kazna zatvora od šest meseci do pet godina.

Stavom 2 predviđeno je da učinilac sa umišljajem čini neku od dve alternativno predviđene radnje izvršenja: 1.) ponudi drugom neposredno ili preko trećeg lica obeća poklon ili kakvu drugu korist da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja, ili 2.) da drugom neposredno ili preko trećeg lica obeća poklon ili kakvu drugu korist, da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili stvarnog ili pretpostavljenog uticaja posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja. Izvršilac krivičnog dela, kao i osnovni uslov postojanja dela su isti kao i kod prethodno pojašnjenog oblika dela. Delo je svršeno samom ponudom ili davanjem poklona ili kakve druge koristi (uz ispunjenje osnovnog uslova postojanja dela), bez obzira da li je do posredovanja (da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja) zaista došlo. Kazna koju je zakonodavac propisao za ovaj osnovni oblik dela je kazna zatvora do tri godine.

Odredbama stava 3 ovog člana KZa predviđen je teži oblik dela. Teži oblik dela postoji u situaciji kada učinilac dela koristeći svoj službeni ili društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljeni uticaj posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti. Kazna koju je zakonodavac propisao za teži oblik dela je kazna zatvora od jedne do osam godina. S obzirom "na ovakav karakter radnje za čije se izvršenje, odnosno neizvršenje posreduje, ovaj oblik krivičnog dela postoji onda kada je posredovanje izvršeno bez primanja nagrade, ili kakve druge koristi"²⁶

Kvalifikovani oblik ovog težeg oblika dela propisan je u stavu 5, i postojaće u situaciji ako je za posredovanje iz stava 3 zahtevan ili primljen poklon ili kakva druga korist. U ovom slučaju, učinilac će se kazniti zatvorom od dve do deset godina. Odredbama stava 4 ovog člana KZa predviđen je poseban oblik dela. Poseban oblik dela postoji u situaciji kada učinilac dela drugom neposredno ili preko trećeg lica obeća, ponudi ili da poklon ili kakvu drugu korist da koristeći svoj službeni ili društveni položaj ili stvarni ili pretpostavljeni uticaj posreduje da

---

26 Čejović, B., Kulić, M. (2014). *Krivično pravo*, Novi Sad: Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija, str. 559.

se izvrši službena radnja koja se ne bi smela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti. Kazna koju je zakonodavac propisao za ovaj poseban oblik dela je kazna zatvora od šest meseci do pet godina. Ukoliko je izvršilac prethodno pojašnjenih oblika dela strano službeno lice, stavom 6 je propisano da će se kazniti kaznom propisanom za to delo, odnosno za konkretan oblik dela. Stavom 7 člana 366 KZa propisana je mera oduzimanja poklona i druge imovinske koristi.

ZASTUPLJENOST KRIVIČNOG DELA TRGOVINA UTICAJEM U PRAKSI POSTUPAJUĆIH PRAVOSUDNIH ORGANA

Zastupljenost krivičnog dela trgovina uticajem u praksi postupajućih pravosudnih organa u Srbiji na adekvatan način se može sagledati analizom rezultata rada u delu podnetih krivičnih prijava u krivičnim postupcima prema punoletnim učinocima za krivična dela protiv službene dužnosti. Referentni period koji se u ovom delu tabelarno analizira jeste period od 2019-2021. godine. Metodološki, analiza je zasnovana na referentnim podacima Republičkog zavoda za statistiku.

Tabela 1.

Broj podnetih krivičnih prijava u krivičnim postupcima za krivično delo trgovina uticajem, u kategoriji punoletnih učinilaca krivičnih dela

Krivična dela	Period koji se analizira		
	2021. g	2020. g	2019. g
Ukupni kriminalitet na nivou R. Srbije	80.632	74.394	92.797
Krivična dela protiv službene dužnosti	1.396	1.384	1.429
Krivično delo Trgovina uticajem	36	14	14

Izvor: Republički zavod za statistiku (2022). Bilten - Punoletni učinoci krivičnih dela u Republici Srbiji za 2021. godinu, str. 26; Republički zavod za statistiku (2021). Bilten - Punoletni učinoci krivičnih dela u Republici Srbiji za 2020. godinu, str. 24; Republički zavod za statistiku (2020). Bilten - Punoletni učinoci krivičnih dela u Republici Srbiji za 2019. godinu, str. 6.

Iz podataka prezentovanih u tabeli 1 uočava se da je za krivično delo trgovina uticajem podnet mali broj krivičnih prijava za svaku posmatranu godinu, imajući u vidu broj podnetih krivičnih prijava za grupu krivičnih dela protiv službene dužnosti i ukupni kriminalitet na nivou Republike Srbije. Takođe, uočava se da je u 2021. godini podneto mnogo više krivičnih prijava za posmatrano krivično delo (36 prijava), u odnosu na 2020. i 2019. godinu (po 14 prijava).

ZAKLJUČAK

Trgovina uticajem spada u grupu tzv. opštih krivičnih dela protiv službene dužnosti, jer se, za razliku od posebnih krivičnih dela protiv službene dužnosti može izvršiti u vršenju bilo koje službe. Trgovina uticajem je značajan i u praksi prepoznatljiv oblik privrednog kriminaliteta, koji u našoj državi karakterišu složena krivična dela, posebno u oblastima finansija, računovodstva, bankarstva, spoljne trgovine, kao i u procesu privatizacije.

Za postojanje dela, potrebno je da lice koje posreduje koristi službeni ili društveni položaj ili uticaj, koji mu omogućuje da se utiče na drugo službeno lice kako bi ono izvršilo ili ne bi izvršilo neku službenu radnju. Ovde pri tome nije od značaja da li je taj uticaj stvaran ili je samo pretpostavljen.

Valja naznačiti i to da se korišćenje službenog položaja odnosi na slučajeve kada lice koristi svoju funkciju, ovlašćenja i povlastice koje proizilaze iz njegovog radnog mesta u okviru državnih, društvenih ili političkih institucija. Značajna odrednica pri svemu rečenom jeste upravo korišćenje mogućnosti koje implicira društveni položaj lica, jer to zapravo podrazumeva korišćenje ugleda koje to lice ima u društvu. Ovo faktički znači da društveni položaj (ugled, reputacija lica) proizilazi iz značaja funkcije koju lice vrši u okviru svog radnog mesta. Ukoliko se posredovanje vrši u svojstvu prijatelja, poznanika i slično, neće postojati ovo krivično delo. Dakle, reč je o korišćenju autoriteta službe ili društvenog položaja ili uticaja prilikom posredovanja.

Imajući u vidu rečeno, u radu je bilo reči o karakteristikama i pojmu privrednog kriminaliteta, službenih krivičnih dela, oblicima ispoljavanja i karakteristikama krivičnog dela trgovina uticajem i njegovom zastupljenošću u praksi postupajućih pravosudnih organa.

Jelena Matijašević, PhD, Full Professor
Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad
University Business Academy in Novi Sad

Marija Malinović, LLM, lawyer and doctoral student
Faculty of Law for Commerce and Judiciary in Novi Sad
University Business Academy in Novi Sad

TRADING IN INFLUENCE AS A FORM OF ECONOMIC CRIME

Abstract:

Trading in Influence is a criminal offense that is classified in the group of criminal offenses against official duty and is governed by Article 366 of the Criminal Code. Trading in influence as a criminal offense was introduced into our criminal legislation in 2009, when it replaced the previously valid criminal offense of Illegal mediation. Trading in influence belongs to the group of so-called of general criminal acts against official duty, because, unlike special criminal acts against official duty, they can be committed in the performance of any service. Trading in influence is a significant and practically recognizable form of Economic crime, which in our country is characterized by complex crimes, especially in the fields of finance, accounting, banking, foreign trade, as well as in the process of privatization. Bearing in mind what has been said, the paper will discuss the characteristics and concept of Economic crime, official crimes, forms of manifestation and characteristics of the criminal offence of Trading in Influence and its representation in the practice of acting judicial authorities.

Keywords: *Trading in Influence, criminal offense, Economic crime, Official criminal offences, court practice*

LITERATURA:

1. Banović, B. (2002). *Obezbeđenje dokaza u kriminalističkoj obradi krivičnih dela privrednog kriminaliteta*, Beograd-Zemun: Viša škola unutrašnjih poslova.
2. Bošković, M. (2009). *Privredni kriminalitet*, Banja Luka: Fakultet za bezbjednost i zaštitu.

3. Carić, M., Matijašević Obradović, J. (2017). *Privredni kriminalitet*. Novi Sad: Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu.
4. Cvetković, D., Mićović, M., Tomić, M. (2016). Criminal Offences Against Economy In Serbia In Period 2006 – 2010. U: Dani Arčibalda Rajsa, Tom I , Beograd: Kriminalističko-policijska akademija, 493–502.
5. Čejović, B., Miladinović, V. (1995). *Krivično pravo, Posebni deo*. Niš: Studentski kulturni centar.
6. Čejović, B., Kulić, M. (2014). *Krivično pravo*, Novi Sad: Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija.
7. Đekić, M. (2016). Privredni kriminal i načini sprovođenja finansijske bezbednosti, *Tehnika – kvalitet IMS, standardizacija i metrologija*, 16 (5), 782- 786.
8. Đurđić, V., Jovašević, D. (2010). *Krivično pravo - posebni deo*, Beograd: Nomos.
9. Đurić, Ž., Jovašević, D., Rakić, M. (2007). *Korupcija izazov demokratiji*, Beograd: Institut za političke studije.
10. Golubović, B. (2017). Službena krivična dela - kritički osvrt na mehanizam krivičnopravne zaštite od korupcije. *Pravo – teorija i praksa*, 34 (4-6), 29-41.
11. Jovašević, D. (2011). *Leksikon krivičnog prava*, Beograd: Službeni glasnik.
12. Jovašević, D., Hašimbegović, T. (2001). Zloupotreba službenog položaja, Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja.
13. Jovanović, LJ., Jovašević, D. (1995). *Krivično pravo. Posebni deo*. Beograd: Policijska akademija.
14. Kregar, J. (2004). Korporacijski kriminal i nove mjere suzbijanja korupcije. *Revizija*, (3), 5-18.
15. Krivični zakonik („Sl. glasnik RS”, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019).
16. Lazarević, LJ. (1993). *Krivično pravo. Posebni deo*. Beograd: Savremena administracija.
17. Republički zavod za statistiku (2022). Bilten - Punoletni učinioци krivičnih dela u Republici Srbiji za 2021. godinu.
18. Republički zavod za statistiku (2021). Bilten - Punoletni učinioци krivičnih dela u Republici Srbiji za 2020. godinu.
19. Republički zavod za statistiku (2020). Bilten - Punoletni učinioци krivičnih dela u Republici Srbiji za 2019. godinu.
20. Simović, M., Jovašević, D., Simović, V. (2019). Zloupotreba službenog položaja i ovlašćenja u pravu Republike Srpske, *Godišnjak Fakulteta pravnih nauka*, 9 (9), 112-126.
21. Sindelić, Ž. (2013). Krivično delo trgovina uticajem u praksi. *Tužilačka reč*, (25), 46-51.
22. Sutherland, E. H. (1940). White-Collar Criminality, *American Sociological Review*, 5 (1), pp. 1-12.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

34"2003/2023"(082)

**МЕЂУНАРОДНИ научни скуп Правнички дани - проф. др
Славко Царић (20 ; 2023 ; Нови Сад)**

Две деценије развоја правне мисли : [зборник радова] = Two decades of the development of legal thought : [proceedings] / XX међународни научни скуп "Правнички дани - Проф. др Славко Царић", Нови Сад, 06-07. октобар 2023, Нови Сад = XX International Scientific Meeting "Legal days - Prof. Slavko Carić, PhD", October 6th and 7th 2023, Novi Sad ; [уредник Милан Почуча]. - Нови Сад : Универзитет Привредна академија, Правни факултет за привреду и правосуђе, 2023 (Нови Сад : Граф 021). - 678 стр. : табеле, граф. прикази ; 24 cm

Радови на срп. и енгл. језику. - Тираж 100. - Стр. 25-26: Уводна реч / Милан Почуча. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Резиме на енгл. језику уз сваки рад.

ISBN 978-86-86121-58-5

а) Правна мисао - Развој - 2003-2023 - Зборници

COBISS.SR-ID 125609225